

Білошицька Т. Ю.

Кафедра іноземних мов і новітніх технологій навчання.

beltyu@mail.ru

Білошицька Т. Ю. Педагогічне консультування як наукова проблема / Т. Ю. Білошицька // «Вплив досягнень психологічних і педагогічних наук на розвиток сучасного суспільства» : Збірник тез міжнародної науково-практичної конференції. – Харків: Східноукраїнська організація «Центр педагогічних досліджень», 2014. – С. 11-15.

Педагогічне консультування як наукова проблема.

У статті проаналізовано підходи до визначення поняття педагогічного консультування. Визначено педагогічне консультування як вид науково-методичного супроводу дитини та професійної діяльності педагога. Виділено основні риси педагогічного консультування.

Ключові слова: педагогічне консультування, консультативна взаємодія, науково-методичний супровід.

Консультування є досить поширеним та широко досліджуваним явищем у сферах психології, медицини, управління персоналом тощо. В освітніх закладах надаються різні види консультування: психологічне, соціально-педагогічне, методичне та інші. Поряд з цим педагогічне консультування залишається мало дослідженим і майже невідомим в Україні. Можна констатувати очевидний дефіцит публікацій та наукових видань з даної проблематики. Незважаючи на те, що багато вчених займаються вивченням проблеми консультаційного супроводу інноваційної діяльності педагога, педагогічне консультування носить яскраво виражений стихійний характер, страждає технологічною неоформленістю і використовується лише локально.

В жовтні 1997 року Американська асоціація консультування (American Counseling Association) дала визначення професійному консультуванню, яке являє собою “застосування принципів психічної гігієни, психології, розвитку людини в ході когнітивних, афективних, біхевіоральних чи системних впливів і стратегій, що спрямовані на досягнення психологічного комфорту, на особистісне зростання, на розвиток кар'єри, а також на лікування патології” [3, с.8]. Це визначення містить ряд прихованих і явних положень, усвідомлення яких важливо як для консультантів, так і для споживачів.

Звертаючи увагу на схожість різних визначень консультування, Р. Кочюнас виділив основні положення, які включають будь-які з них: консультування допомагає людині обирати та діяти за власним розсудом; консультування допомагає навчатися новій поведінці; консультування сприяє розвитку особистості; в консультуванні акцентується відповідальність клієнта, тобто консультант створює умови для прийняття клієнтом самостійних рішень; основою консультування є “консультативна взаємодія” між консультантом та клієнтом заснована на філософії “клієнт-центрованої” терапії [3, с.4].

Умовно уявлення різних авторів про консультування можна поділити на дві групи: консультування як взаємодія; консультування як вплив.

Вчені М.Н.Певзнер, О.М.Зайченко та інші окреслюють межі педагогічного консультування наступними об'єктами дослідження:

- по-перше, супровід дитини в навчально-виховному процесі і наданні їй консультаційної допомоги у вирішенні проблем, пов'язаних з навчальною діяльністю та особистісним розвитком у цілому;

- по-друге, надання консультаційних послуг різним суб'єктам соціуму, що беруть участь у навчально-виховній діяльності (батьки учнів, різні групи населення, споживачі освітніх послуг);

- по-третє, науково-методичний супровід професійної діяльності педагогічного персоналу, у тому числі консультування з проблем організаційного розвитку школи” [4, с. 41].

У США та деяких європейських країнах широко використовується термін “school counseling and guidance”- шкільне консультування та керівництво. Т.В. Анохіна зазначає, що термін "guidance" має більш широке значення, тобто "допомога у будь-яких скрутних ситуаціях вибору, ухвалення рішення чи адаптації до нових умов", а також "процес надання допомоги особистості в самопізнанні і пізнанні нею навколишнього світу з метою застосування для успішного навчання, вибору професії і розвитку своїх здібностей" [1, с.72-73]. Дослідниця наводить приклади моделей діяльності працівників в системі підтримки дітей у США серед яких варто зазначити наступні: "tutor" - тьютор, куратор (індивідуальний, груповий, класний), психолог; "adviser" – радник; "counsellor" - радник, консультант; "career-counsellor" - консультант з вибору професійного шляху та інші.

На відміну від України у США, окрім шкільного психолога та соціального працівника, є шкільний консультант/радник - “school-counsellor”. Крім освітніх установ діяльність консультантів також широко представлена в літніх американських таборах: "all-round / general counsellor" - консультант із загальних питань, "arts and crafts counsellor" - консультант по ремеслам, "land sports counsellor" - консультант по спорту, "outdoor skills counsellor" - консультант по заходах на відкритому повітрі та інші [2, с.109].

Педагог як консультант не спрямовує, а супроводжує учня чи вчителя у навчально-виховному процесі. Ми маємо на увазі не будь-яку форму допомоги, а підтримку, в основі якої збережено максимум волі й відповідальності суб'єкта розвитку за вибір варіанта вирішення проблеми. Суб'єктом або носієм проблеми розвитку може виступати сама дитина, її батьки, педагоги, найближче оточення. Педагог як консультант не вирішує проблему, а створює умови для прийняття суб'єктом самостійного рішення, допомагає знаходити найбільш доцільні та ефективні шляхи вирішення проблеми. Необхідно підкреслити той факт, що суб'єкт самостійно приймає рішення. На відміну від традиційних форм навчання педагогічний супровід

має більш індивідуальний та гнучкий характер, враховує специфіку конкретної установи, має постійний характер.

У системі освіти педагог є, насамперед, організатором навчання, що вміє поєднувати у своїй професійній діяльності й інші функції, грати три "ролі":

- "лікаря-психотерапевта", що допомагає у відновленні мотивації до навчальної і професійної діяльності і зниженні рівня тривожності суб'єктів навчання;

- "експерта", що володіє змістом як навчальної, так і професійної діяльності;

- "консультанта", що володіє методологією супроводу процесу самоосвіти (підвищення кваліфікації, що випереджає навчання основам науково-дослідної роботи, допомога в створенні проектів професійного й особистісного розвитку і т.д.) [5, с.398].

Підвищення якості діяльності педагогів здійснюється, перш за все, через консультування. Воно являє собою певним чином організовану взаємодію консультанта та суб'єкта навчально-виховного процесу (одного, декількох або організації в цілому), що спрямована на вирішення певних проблем суб'єкта чи створення сприятливих умов для діяльності останнього.

Сьогодні консультаційну діяльність потрібно розглядати не як засіб разової підтримки професійної діяльності, але як ефективний механізм "виращування" педагога – професіонала, розробки і реалізації індивідуальних траєкторій професійного розвитку педагогів, своєрідний "неперервний рефлексивний контур" освітнього процесу в цілому і діяльності конкретного педагога зокрема [6, с. 18-19].

Педагогічне консультування не повторює відомих у педагогічній теорії концепцій, а являє собою новий погляд на супровід як системну технологію надання кваліфікованої допомоги педагогу в створенні, поширенні й освоєнні нововведень, а також іншим учасникам навчально-виховного процесу. Такий підхід представляється цілком виправданим, оскільки сучасному педагогу

недостатньо тих форм методичної підтримки, що традиційно використовуються в системі підвищення кваліфікації.

Література:

1. Анохина, Т.В. Педагогическая поддержка как реальность современного образования. / Т.В. Анохина // Новые ценности образования: забота – поддержка – консультирование. Вып. 6. - М.: Инноватор, 1996. - С. 71-88.

2. Беляева, О. В. Зарубежный опыт оказания педагогической поддержки / О. В. Беляева // Учитель в школе. - 2009. - N 4. - С.108-111.

3. Кочюнас Р. Основы психологического консультирования / Р. Кочюнас. – М. : Академический проект, 1999. – 240 с.

4. Научно-методическое сопровождение персонала школы: педагогическое консультирование и супервизия: Монография / М.Н.Певзнер, О.М.Зайченко, В.О.Букетов, С.Н.Горычева, А.В.Петров, А.Г.Ширин / Под ред. М.Н.Певзнера, О.М.Зайченко. – Великий Новгород: НовГУ им. Ярослава Мудрого; Институт образовательного маркетинга и кадровых ресурсов, 2002. – 316 с.

5. Стародубцева Е. В. Позиция преподавателя системы постдипломного образования как андрагога-консультанта / Е. В. Стародубцева // Теория и практика образования в современном мире: материалы междунар. заоч. науч. конф. (г. Санкт-Петербург, февраль 2012 г.). / Под общ. ред. Г.Д. Ахметовой. – СПб.: Реноме, 2012. – С. 396-399.

6. Экспертиза и консультационная поддержка инноваций в системе образования / Под редакцией Т.М. Ковалевой. – М.: «Российская политическая энциклопедия», 2004. – 160 с.